Opinie

'Een goede AI-strategie is voor iedere school een noodzaak'

Wilfred Rubens pleit voor een kritisch gebruik van AI in het onderwijs, gebaseerd op een doordachte strategie. AI kan een sparringpartner en assistent zijn, maar is geen antwoordknop voor alle vragen van leerlingen, stelt hij: "Zonder duidelijkheid over de rol van AI krijg je een didactisch drama."

Door de redactie
01 oktober 2025 6 minuten lezen

AI decennia is Rubens actief op het snijvlak van leren en technologie, de laatste jaren als onafhankelijk adviseur en projectleider. Tijdens OnderwijsInzicht Focus, waar hij keynote speaker was, nam hij de aanwezigen mee om vanuit de optiek van leren naar AI te kijken. "Het heeft mij altijd geboeid welke bijdrage technologie kan leveren aan hoe mensen leren."

Arrival technology

De impact van 'gewone' technologie op het onderwijs is relatief beperkt gebleven, stelt Rubens. Internettechnologie en het digibord werden via aanbestedingen stap-voor-stap ingepast in het onderwijs. Met AI is het anders: "AI komt niet voorzichtig binnen. Het is een *arrival technology*: het ís er ineens en iedereen kan het gebruiken; op school en thuis. Net als internet in het algemeen, maar dan ingrijpender voor leren."

Met AI in het onderwijs kan het volgens hem twee kanten opgaan: het kan waarde toevoegen, maar het kan ook ellende veroorzaken: "Waar leerlingen op internet nog leerden zoeken, vergelijken en bronnen af te wegen, levert een chatbot nu meteen een panklaar antwoord op een vraag. Dat is didactisch riskant: de taak is af, maar je hebt als leerling niets geleerd."

Wilfred Rubens tijdens OnderwijsInzicht Focus

Verbieden? AI ís er

Met de reflex om AI dan maar in school te verbieden, heeft hij niets: "Het is er toch, ook buiten school. Het uitbannen van AI in de les kan zelfs tot kansenongelijkheid leiden. Wie het kan betalen, kan thuis gebruikmaken van een pro-versie van een chatbot, terwijl andere leerlingen het moeten doen met een minder 'intelligente' gratis versie. Ik denk dat de invloed van AI zo groot is dat je de technologie niet buiten de deur kan houden. Het is beter om te leren hoe scholen er op een verstandige manier mee om kunnen gaan."

AI raakt alle facetten van het onderwijs: leerinhoud, didactiek, begeleiding en ondersteunende processen. Maar het levert niet automatisch voordelen op, benadrukt Rubens: "Ik vind het opvallend dat AI vooral nog als vervanger van de zoekmachine wordt gebruikt. Als antwoordknop, dus. Terwijl dat volgens mij absoluut geen slimme toepassing is."

AI als sparringpartner

Wat dan wel? Volgens Rubens blijft de leraar pedagoog, ontwerper van de leerinhoud, en beoordelaar van het werk van de leerling: "En AI kan sparringpartner zijn. Zonder een duidelijke rolverdeling krijg je een didactisch drama als leerlingen leervragen uitbesteden aan AI en leraren die zich daardoor overvleugeld voelen."

Een AI-tool slaat geen arm om een schouder, daar blijft een leraar van vlees en bloed voor nodig

Wilfred Rubens

Een goede AI-strategie is daarom voor iedere school een noodzaak, stelt hij. Onderdeel daarvan is dat de school de ambitie met AI bepaalt. “Als school kun je bijvoorbeeld kiezen voor de ambitie om het onderwijs met AI te versterken: de *AI-empowered* variant. Leraren behouden daarbij de regie, maar zetten AI in als integraal onderdeel van hun beroepspraktijk. Denk aan een leraar Engels die leerlingen de opdracht geeft een zakelijke brief met AI te schrijven, waarbij de leerlingen hun keuze voor *prompts* moeten onderbouwen. Denk ook aan opdrachten waarvoor leerlingen hun creativiteit en kritisch denkvermogen moeten gebruiken; vaardigheden waar AI moeilijk mee kan omgaan. Ik kan me overigens ook voorstellen dat sommige scholen kiezen voor een strategie waarin ze AI eerst nog pragmatisch en op beperkte schaal inzetten: een *AI-supported* strategie.”

Weerstand is betrokkenheid

Belangrijk is ook de veranderaanpak die de school inzet. Een goed gesprek op school over de beroepsidentiteit van de leraar in tijden van AI, is hard nodig, vindt Rubens: “Ik zie weerstand tegen AI als een uiting van betrokkenheid. AI doet iets met leraren. Als je het gevoel hebt dat je bepaalde dingen niet meer hoeft te doen omdat een machine die ook kan doen, dan werkt dat negatief in op hoe jij je beroep ervaart. De vraag waar scholen voor staan is: hoe kunnen zij ervoor zorgen dat leraren nog steeds waarde ontlenen aan hun vak?”

Daarnaast zou iedere school een AI Advisory Board moeten hebben, een onafhankelijk orgaan dat scholen helpt bij de ontwikkeling van een AI-strategie. Dit orgaan moet zich volgens Rubens vooral buigen over pedagogisch-didactische dilemma’s. Leraren moeten zeker vertegenwoordigd zijn, maar dat geldt ook voor leerlingen: “Ik vind dat een must. Ik kan me een bijeenkomst herinneren waar leraren beweerden dat ChatGPT alleen werd gebruikt door bovenbouwleerlingen op havo en vwo. Waarop de aanwezige leerlingen begonnen te lachen en zeiden: ‘Iedereen gebruikt het.’”

Zo maakte het ROER College zijn AI-beleidsplan

Wilfred Rubens is betrokken geweest bij de AI Advisory Board van het ROER College Schöndeln. Hierin dacht een brede groep leraren, leerlingen, ouders en ondernemers mee over he school. In een interview vertelt schooldirecteur Mark van de Mortel, voormalig directeur van de school, hoe de gesprekken in deze groep geholpen hebben in de gedachtevorming ove

Loopt zo’n AI Advisory Board niet het risico een papieren tijger te worden? “Zeker, erkent Rubens: “Het ligt op het bordje van de schoolleider om geleverde input om te zetten in acties en daar ook de middelen voor vrij te maken.”

‘Evangelisatie’ helpt een doordacht gebruik van AI niet, terwijl AI verbieden voorbijgaat aan de maatschappelijke realiteit. In plaats daarvan is Rubens voorstander van duidelijke kaders die veiligheid, privacy en didactische kwaliteit borgen.

Schoolafspraken maken over AI

Aan de hand van zeven principes kun je schoolafspraken over het gebruik van generatieve AImaken. Om scholen daarbij te helpen, heeft Kennisnet een toolkit ontwikkeld. Hierin vinc een voorbeeldpresentatie en werkbladen, een A3-poster met de principes en een voorbeeldbrief voor ouders.

Leraar van vlees en bloed blijft nodig

Op de langere termijn ziet Rubens AI als sparringpartner en assistent die zelf zijn grenzen aangeeft: ‘Dit weet ik niet zeker, ik mis jouw context’. “Ik verwacht ook dat AI meer persoonlijke feedback gaat geven, terwijl er ruimte blijft voor de menselijke nabijheid van de leraar. Een tool slaat geen arm om een schouder, daar blijft een leraar van vlees en bloed voor nodig.”

Hij hoopt dat de komende jaren voorbeelden gaat brengen van scholen die verstandig met AI zijn begonnen en consequent zijn doorgegaan. Dat is precies wat hij scholen adviseert: “Kies positie, formuleer een strategie, breng leraren en leerlingen aan tafel en begeleid het gebruik. En zet AI zó in dat het ook echt aanzet tot leren.”

Lees verder

Handreiking AI in het onderwijs
Deze wegwijzer helpt scholen om tot bewuste en verantwoorde keuzes over de inzet van AI te komen.

Deze wegwijzer helpt om tot bewuste en verantwoorde keuzes te komen

Schoolafspraken over het gebruik van generatieve AI
Kennisnet heeft een toolkit ontwikkeld die scholen helpt om tot heldere afspraken over AI te komen.

Zo maak je afspraken over AI

Zo maakte het ROER college zijn AI-beleidsplan
De AI Advisory Board bracht het gesprek over AI op gang.

Lees het interview

OnderwijsInzicht 2026
Tijdens deze inspirerende dag ga je als bestuurder, schoolleider, beleidsmedewerker, ICT-coördinator of -eindverantwoordelijke in het funderend onderwijs aan de slag met de vraag: hoe kunnen we de organisatie van het onderwijs op alle fronten fundamenteel herzien?

Ga naar de website van OnderwijsInzicht 2026

De onderwerpen waarover wij publiceren

Artificial intelligence Beleid en organisatie Digitale geletterdheid Ethiek Informatiebeveiliging en privacy Informatiemanagement

Leermiddelen Professionalisering leraar Technologische innovatie

© Kennisnet